

Юлія Труфанова,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри
цивільного права і процесу

Західноукраїнського національного
університету.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4310-3061>

Ірина П'янтківська,

здобувач вищої освіти юридичного

факультету Західноукраїнського національ-
ного університету

ПРИВАТНІ МЕДИЧНІ УСТАНОВИ ЯК СТОРОНИ ДОГОВОРІВ ПРО НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ

В умовах воєнного стану, коли загроза життю та здоров'ю суттєво зростає, забезпечення доступності, належної якості та безперервності медичної допомоги стає критично важливим. Найвищим законом держави, а саме Конституцією України, гарантується охорона людини, її здоров'я, право на медичну допомогу та страхування. Всі громадяни повинні мати умови для доступного медичного обслуговування, оскільки людина вважається найбільшою соціально цінністю.

Звертається увага на доступність та безперервність допомоги в таких умовах, оскільки це є критично важливим. Громадянам надається можливість обирати між комунальними медичними і державними закладами або ж звертатись до приватних установ.

У статті досліджується розвиток приватного спектру надання медичних послуг, їх цивільну правосуб'єктність, аналізується правовий статус як сторін договорів із пацієнтами, а також специфіку відповідальності за неналежне надання медичної допомоги.

У даній роботі було застосовано як загальнонаукові, так і спеціалізовані юридичні методи дослідження, зокрема формально-логічний, системно-структурний, порівняльно-правовий, а також методи аналізу та синтезу. Використання цих підходів сприяло глибокому вивченню правової природи досліджуваних явищ і визначити ключові особливості їх правового регулювання.

Проаналізовано особливості юридичної відповідальності у випадках недотримання належних стандартів надання допомоги. Ця відповідальність є комплексною і базується на поєднанні договірної та деліктної (позадоговірної) форм. Водночас зазначається підвищена вимогливість до процесів доказування та дотримання професійних норм і стандартів.

Сформульовано висновок щодо доцільності вдосконалення нормативно-правового регулювання, що стосується приватного сектору охорони здоров'я. Пропонується запровадження більш високих стандартів якості та прозорості у наданні медичних послуг і наголошується на важливості зміцнення правового захисту пацієнтів при зверненні до приватних медичних установ.

Ключові слова: приватна медична установа, договір про надання медичних послуг, медичне право, пацієнт, цивільно-правова відповідальність, охорона здоров'я.

Trufanova Yu., Piantkivska I.

Private Medical Institutions as Parties to Contracts for the Provision of Medical Services

Under martial law, when the threat to life and health increases significantly, ensuring the availability, adequate quality, and continuity of medical care becomes critically important. The highest law of the state—namely, the Constitution of Ukraine guarantees the protection of individuals, their health, and their right to medical care and insurance.

All citizens should have access to affordable healthcare, as human life is considered the greatest social value.

Attention is drawn to the availability and continuity of care under these circumstances, as this is of critical importance. Citizens are given the option to choose between municipal and public healthcare facilities or to seek care at private institutions.

This article examines the development of the private sector in the provision of medical services and its legal capacity under civil law; it analyzes the legal status of the parties to contracts with patients, as well as the specifics of

liability for the improper provision of medical care.

This study employed both general scientific and specialized legal research methods, including formal-logical, systemic-structural, and comparative-legal approaches, as well as methods of analysis and synthesis. The use of these approaches facilitated an in-depth examination of the legal nature of the phenomena under study and helped identify the key features of their legal regulation.

This paper analyzes the characteristics of legal liability in cases of failure to meet appropriate standards of care. This liability is multifaceted and is based on a combination of contractual and tort (non-contractual) forms. At the same time, it highlights the heightened demands placed on the burden of proof and compliance with professional norms and standards.

The report concludes that it is advisable to improve the regulatory framework governing the private healthcare sector. It proposes the introduction of higher standards of quality and transparency in the provision of medical services and emphasizes the importance of strengthening legal protections for patients when they seek care at private medical facilities.

Keywords. *Private medical institution, medical services agreement, medical law, patient, civil liability, health protection.*

Постановка проблеми. Система охорони здоров'я в Україні адаптується до нових викликів та це створює необхідність у нових реформах і вдосконалення чинних механізмів. За останні роки приватний сектор надання медичних послуг зріс і у зв'язку із цим актуалізується потреба належного правового регулювання їх діяльності. Особлива увага звертається на визначення прав і обов'язків з призми сторін договірних відносин із пацієнтами. Потрібне чітке визначення обсягу зобов'язань, чітких меж відповідальності у разі порушень. В той же час важливо вдосконалювати систему захисту пацієнтів та інформування задля підвищення рівня визначеності у сфері медичних послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти правового регулювання договорів щодо надання медичних послуг, правового положення медичних установ та питань відповідальності у сфері медичного обслуговування були предметом досліджень таких вчених, як Т. В. Блашук, В. С. Дяченко, Я. А. Лехкар, Р. А. Майданик та інших. У їхніх роботах розглядається правова сутність договорів на медичні послуги, особливості цивільно-правової відповідальності медичних закладів, а також питання захисту прав пацієнтів у галузі охорони здоров'я. Водночас питання правового статусу приватних медичних закладів як сторін договорів про надання медичних послуг, а також встановлення меж їхньої відповідальності за неналежне здійснення медичної допомоги набуває особливої актуальності в умовах зростання впливу приватного сектору в системі охорони здоров'я. Ця проблема наразі недостатньо досліджена в науковій літературі та потребує більш глибокого аналізу.

Мета статі – дослідити приватні медичні установи як сторони договору про надання медичних послуг, опрацювати особливості їх правосуб'єктності, специфіки договірних зобов'язань та відповідальності за неналежне здійснення медичної допомоги і послуг. Також розглянути варіанти можливого удосконалення правового регулювання у цій сфері.

Виклад основного матеріалу дослідження. Приватні установи посідають ключове місце у сучасному ринку охорони здоров'я, виконуючи функцію професійних суб'єктів, що надають медичні послуги на договірних засадах.

Зростання попиту на приватні медичні послуги потребує комплексного дослідження, особливостей їх договірних зобов'язань та відповідальності перед пацієнтами.

Приватні правовідносини у сфері медицини втілюються через зобов'язання, пов'язані з наданням медичних послуг, і відповідають положенням Цивільного кодексу України [13]. Ці відносини базуються на принципах юридичної рівності сторін, свободі їх волевиявлення та самостійності у розпорядженні майновими правами [2, с. 126].

Р. А. Майданик зазначає, що до всіх зобов'язань, пов'язаних із наданням медичних послуг, слід застосовувати загальні положення цивільного права, якщо інше не передбачено спеціальними законодавчими актами, присвяченими таким договорам [4, с. 53]. Варто зауважити, що цивільне законодавство України передбачає лише загальні правила стосовно договорів та не бере до уваги специфіку медико-правових відносин, оскільки до договорів з надання медичних послуг застосовуються загальні норми, що регулюють сферу надання послуг [13].

На теперішній час, базовим актом, що регламентує діяльність усіх суб'єктів охорони здоров'я - це основи законодавства України про охорону здоров'я, там закріплено принципи якості, стандарти медпослуг, вимоги до професійної діяльності лікарів.

Поняття «медична послуга» можна визначити як діяльність із надання медичної допомоги пацієнту, що здійснюється закладом охорони здоров'я або фізичною особою-підприємцем [5].

Всі заклади чи фізичні особи підприємці, які здійснюють медичну діяльність, повинні надати підтвердження, що зазначені вимогами ліцензійних умов. Вони зобов'язані бути зареєстрованими у електронній системі охорони здоров'я та вести облікову медичну документацію. Їх правовий статус визначається поєднанням загальних положень цивільного законодавства та спеціальних норм медичного права [5].

Як учасники договірних відносин, вони виступають самостійними суб'єктами, здатними нести майнову відповідальність, на підставі ліцензії відповідно до норм законодавства, виступати юридичними особами або здійснювати підприємницьку діяльність, забезпечувати належну якість медичних втручань відповідно до стандартів охорони здоров'я [3].

У сфері організації первинної медичної допомоги приватні заклади повинні дотримуватися наказу МОЗ, незалежно від форми власності, особливо обов'язкових елементів першої медичної допомоги, захисту персональних даних, відповідати правилам створення юридичних осіб, укладати договори з пацієнтами правильно, нести матеріальну і фактичну відповідальність. Такі заклади повинні регулюватись багаторівнево з належним захистом життя і здоров'я пацієнтів [8].

Укладення договору про надання медичних послуг між пацієнтом і приватним закладом, на відміну від державних закладів, має змішаний характер. Договір створює індивідуалізоване зобов'язання, поєднує елементи інформаційного, діагностичного та лікувального процесів, визначає діяльність закладу імперативними вимогами щодо безпеки пацієнтів, контролює етику медичної практики та дотримання ліцензійних умов [11]. Приватні медичні установи функціонують на принципах автономності та комерційної конкуренції, що зумовлює підвищений стандарт договірної дисципліни, прозорість умов, визначеність обсягу послуг та відповідальність за їх результат [12].

Передбачається обов'язкове дотримання згоди пацієнта з попереднім інформуванням про правила, процес і застереження до медичного лікування, а тим більше хірургічного втручання. До початку співпраці та отримання медичних послуг має бути вся інформація про стан здоров'я пацієнта, можливі алергії та інші ризики, які процедури він отримував раніше, медичну історію, визначаються альтернативні способи лікування та прогноз результатів із обов'язковим зазначенням можливих побічних ефектів та всіх нюансів. У даному контексті установи повинні приділяти ретельну увагу документуванню комунікації, що виступає не лише етичним, а й юридичним гарантом захисту прав сторін.

Натомість бувають ризики, які також могли б відбутись і у державних медичних установах. У реальній практиці проявляються проблемні аспекти професійної відповідальності медичних працівників. Є реальна необхідність фіксації професійного стандарту дій і меж відповідальності спеціаліста при виникненні труднощів, пов'язаних зі станом пацієнта, клінічною невизначеністю та відсутністю повної інформації на момент надання допомоги [6].

Розглянемо документ з Єдиного державного реєстру судових рішень за категорією кримінальних справ, де було здійснено правопорушення проти життя та здоров'я особи і кваліфіковано неналежне виконання службових обов'язків медичним працівником. Суд установив, що приватне підприємство пластичної естетичної хірургії та косметології мали провести планову операцію з рино-септопластики, перед початком лікарі мали перевірити всю медичну історію пацієнтки, попередити згідно до закону про всі ризики, рекомендації і діяти згідно за визначеною процедурою. Після введення анестезії та початку хірургічного втручання у пацієнтки виникли характерні симптоми злоякісної гіпертермії, було викликано швидку допомогу, але жінка померла. У цьому контексті важливим є те, що наведений приклад відображає типову для сучасної медицини проблему нехтуванням людським життям і здоров'ям, оскільки сама пацієнтка раніше зазначала про алергію на введений препарат та всі необхідні аналізи були здані ще задовго до операції [1].

Такі ситуації наочно демонструють, що законодавство не функціонує ізольовано від реального життя. Вони дозволяють усвідомити, як кожна дія або бездіяльність може призвести до значних наслідків. У цьому контексті наведений приклад слугує вмілим ілюстративним матеріалом для посилення наукової аргументації. Він підкреслює важливість системного підходу до аналізу медичних помилок, розглядаючи не лише окремі дії лікаря, а й ширший спектр факторів: організацію роботи закладу, доступність діагностичних ресурсів, своєчасність реагування, якість комунікації та загальне дотримання встановлених процедур.

Висновки. Отже, приватна медицина відіграє значну роль у формуванні сучасної системи довірних відносин у сфері охорони здоров'я. Приватні медичні установи як сторони договорів про надання медичних послуг виступають специфічними суб'єктами цивільно-правових відносин, поєднуючи підприємницькі засади діяльності з підвищеними етичними та правовими вимогами. У сучасних умовах саме приватний сектор сприяє розвитку конкурентоспроможної та високотехнологічної медичної допомоги, однак його функціонування має ґрунтуватися на чітких правових гарантіях.

Але не варто викреслювати той факт, що як і державні чи комунальні медичні установи вони повинні дотримуватись всіх вимог та принципів здійснення медичної діяльності, не допускати неналежного виконання своїх обов'язків та забезпечувати принцип охорони людини, її прав, здоров'я та життя як найвищої цінності.

Список використаних джерел

1. Вирок Приморського районного суду м. Одеси від 22.09.2025 у справі №522/16567/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130380832> (дата звернення: 10.05.2026).
2. Дяченко В. С. Особливості приватно-правового регулювання відносин у сфері надання медичних послуг. *Ірпінський юридичний часопис: науковий журнал*. 2025. Вип. 1 (18). С. 124-137. URL: [https://doi.org/10.33244/2617-4154-1\(18\)-2025-124-137](https://doi.org/10.33244/2617-4154-1(18)-2025-124-137). (дата звернення: 15.05.2026).
3. Конституція України : від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text> (дата звернення: 10.05.2026).
4. Майданик Р. А. Договір про надання медичних послуг. *Медичне право*. 2010. № 5 (1). С. 52–66. URL: <https://medicallaw.org.ua/uploads/media/Maydanyk.pdf> (дата звернення: 15.05.2026).
5. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII: станом на 27 верес. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення: 11.05.2026).
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства з питань діяльності закладів охорони здоров'я: Закон України від 06.04.2017 № 2002-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2002-19#Text> (дата звернення: 10.05.2026).
7. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики: Постанова Каб. Міністрів України від 02.03.2016 №285: станом на 14 трав. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/285-2016-p#Text> (дата звернення: 11.05.2026).
8. Про затвердження Порядку надання первинної медичної допомоги: Наказ МОЗ України від 19.03.2018 № 504: станом на 21 жовт. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0348-18#Text> (дата звернення: 11.05.2026).
9. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI: станом на 14 черв. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення: 11.05.2026).
10. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 № 222-VIII: станом на 31 жовт. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text> (дата звернення: 11.05.2026).
11. Про ліцензування медичної практики. Наказ МОЗ України від 26.07.2024 №1319. МОЗ. URL: <https://moz.gov.ua/uk/rishennya-pro-licenzuvannya> (дата звернення: 12.05.2026).
12. Реєстрація приватних медзакладів та лікарів-ФОП в ЕСОЗ. Міністерство охорони здоров'я України. URL: <https://moz.gov.ua/uk/reestracija-privatnih-medzakladiv-ta-likariv-fop-v-esoz>—aktualni-pitannja (дата звернення: 10.05.2026).
13. Цивільний кодекс України: Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV: станом на 5 жовт. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 11.05.2026).

References

1. *Vyrok Prymorskoho raionnoho sudu m. Odesy vid 22.09.2025 u spravi №522/16567/19* [Judgment of the Primorsky District Court of Odessa dated September 22, 2025, in Case No. 522/16567/19]. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130380832> [in Ukrainian].
2. Dyachenko, V. S. (2025). Osoblyvosti pryvatno-pravovoho rehuliuвання vidnosyn u sferi nadannia medychnykh posluh [Features of Private-Law Regulation of Relations in the Sphere of Medical Services]. *Irpinskyi yurydychnyi chasopys: naukovyi zhurnal - Irpin Law Review: Scientific Journal*, 1 (18), 124–137. DOI: [https://doi.org/10.33244/2617-4154-1\(18\)-2025-124-137](https://doi.org/10.33244/2617-4154-1(18)-2025-124-137) [in Ukrainian].
3. *Konstytutsiia Ukrainy* [Constitution of Ukraine]: dated June 28, 1996, No. 254k/96-VR: as of January 1, 2020. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text> [in Ukrainian].

4. Maidanik, R. A. (2010). Dohovir pro nadannia medychnykh posluh [Contract for the Provision of Medical Services]. *Medychne pravo - Medical Law*, 5 (1), 52–66. Retrieved from <https://medicallaw.org.ua/uploads/media/Maydanyk.pdf> [in Ukrainian].
5. *Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorovia: Zakon Ukrainy vid 19.11.1992 № 2801-XII: stanom na 27 veres. 2025 r.* [Fundamentals of Ukrainian Health Care Legislation: Law of Ukraine No. 2801-XII of November 19, 1992: as of September 27, 2025]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> [in Ukrainian].
6. *Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo udoskonalennia zakonodavstva z pytan diialnosti zakladiv okhorony zdorovia: Zakon Ukrainy vid 06.04.2017 № 2002-VIII* [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding the Improvement of Legislation on the Activities of Healthcare Institutions: Law of Ukraine No. 2002-VIII of April 6, 2017]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2002-19#Text> [in Ukrainian].
7. *Pro zatverdzhennia Litsenziinykh umov provadzhennia hospodarskoi diialnosti z medychnoi praktyky: Postanova Kab. Ministriv Ukrainy vid 02.03.2016 №285: stanom na 14 trav. 2025 r.* [On the Approval of Licensing Conditions for Engaging in Medical Practice: Resolution of the Cabinet of Ukraine No. 285 dated March 2, 2016: as of May 14, 2025]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/285-2016-n#Text> [in Ukrainian].
8. *Pro zatverdzhennia Poriadku nadannia pervynnoi medychnoi dopomohy: Nakaz MOZ Ukrainy vid 19.03.2018 № 504: stanom na 21 zhovt. 2025 r.* [On Approval of the Procedure for the Provision of Primary Health Care: Order of the Ministry of Health of Ukraine No. 504 dated March 19, 2018: as of October 21, 2025]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0348-18#Text> [in Ukrainian].
9. *Pro zakhyst personalnykh danykh: Zakon Ukrainy vid 01.06.2010 № 2297-VI: stanom na 14 cherv. 2025 r.* [On the Protection of Personal Data: Law of Ukraine No. 2297-VI of June 1, 2010: as of June 14, 2025]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> [in Ukrainian].
10. *Pro litsenzuvannia vydiv hospodarskoi diialnosti: Zakon Ukrainy vid 02.03.2015 № 222-VIII: stanom na 31 zhovt. 2025 r.* [On the Licensing of Economic Activities: Law of Ukraine No. 222-VIII of March 2, 2015: as of October 31, 2025]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text> [in Ukrainian].
11. *Pro litsenzuvannia medychnoi praktyky. Nakaz MOZ Ukrainy vid 26.07.2024 №1319. MOZ* [On the Licensing of Medical Practice. Order of the Ministry of Health of Ukraine No. 1319 dated July 26, 2024. Ministry of Health]. Retrieved from <https://moz.gov.ua/uk/rishennya-pro-litsenzuvannya> [in Ukrainian].
12. *Reiestratsiia pryvatnykh medzakladiv ta likariv-FOP v ESOZ. Ministerstvo okhorony zdorovia Ukrainy* [Registration of private medical facilities and individual practitioners in the ESOS. Ministry of Health of Ukraine]. Retrieved from <https://moz.gov.ua/uk/reestracija-privatnih-medzakladiv-ta-likariv-fop-v-esoz-aktualni-pitannya> [in Ukrainian].
13. *Tsyvilnyi kodeks Ukrainy: Kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 № 435-IV: stanom na 5 zhovt. 2025 r.* [Civil Code of Ukraine: Code of Ukraine dated Jan. 16, 2003, No. 435-IV: as of Oct. 5, 2025]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian].

Стаття надійшла 14.05.2026

Стаття прийнята до друку 27.06.2026

Опубліковано 31.08.2026